Rok IV. Lwów, 26 Czerwca 1880. **Nr. 13.**

Właściciel i wydawca: ks. Otton Hołyński. Redaktor odpowiedzialny: ks. Edward Borawski.

Wychodzi co drugą sobotę, w objętości jednego arkusza druku.
OGŁOSZENIA przyjmuje się za opłatą 10 ct. od miejsca objętości jednego wiersza drobnym drukiem za każdorazowe umieszczenie.
Miejscowi prenumeratorowie odbierać mogą w Drukarni Ludowej, przy placu bernardyńskim l. 7. (obok hotelu krakowskiego).

Redakcya, Administracya i Expedycya plac Bernardyński l. 7 we Lwowie.
PRENUMERATA wynosi: Razem z *Wiad. Kość.* rocznie złr. 4. 20; półrocznie złr. 2. 10; kwartalnie złr. 1. 5 ct. W ces. niem. razem 9 marek.
Sam *Bonus Pastor* rocznie 3 złr.; półrocznie złr. 1. 50; kwartalnie 80 ct. W ces. niem. rocznie 6 marek.

BONUS PASTOR

Dokumenta i przemowy

z okazyi podziału dyecezyi tarnowskiej.

Po krótkiej, kronikarskiej wzmiance*), w której streściliśmy opis odbytej uroczystości przyłączenia części dyecezyi tarnowskiej do Krakowa, podajemy na tem miejscu odnośne dokumenta władzy kościelnej. Nie będą one bez interesu dla czytelników naszych. A najprzód przytaczamy dekret nuncyatury wiedeńskiej, zawierający rozporządzenie świętej Kongregacyi konsystoryalnej, wydane w tej sprawie pod dniem 20 stycznia b. r. Dekret wspomniony brzmi, jak następuje:

Cracovien. In Imperio Austro-Hungarico
Erectionis in Dioecesim Vicariatus hujus nominis et novae ejusdem circumscriptionis.

Sanctae Apostolicae Sedis ea semper cura studiumque fuit, ut vel nova dioecesium erectio vel circumscriptio, tum pro faciliori earum administratione majorique fidelium bono, tum juxta historicas regionum origines et illustriora christianae antiquitatis monumenta, quoad fieri posset, in Domino rite perageretur. Hisce de causis SSmus Dominus Noster Leo XIII, summus divina Providentia Pontifex, cui omnium Ecclesiarum sollicitudo incumbit, ratus est Suae apostolicae charitatis sapientiaeque officium et munus esse, ut Vicariatus Cracovien., in ditione Austro-Hungarica situs, in pristinum episcopatus gradum, utpote fere olim prostabat, pontificia auctoritate restitutus, quibusdam, uti ajunt, decanatibus nonnulisque paraeciis ex Tarnovien. Dioecesi, facili negotio distrahendis, augeretur. Igitur mature hujusmodi consilio perpenso attentisque cunctis, quae ad gravissimum hoc negotium expediendum erant consideranda, haec, quae sequuntur, ex certa sua scientia ac de apostolicae suae potestatis plenitudine, in decretis haberi voluit atque edixit.

I.

Etsi Apostolica Sedes et Sancta Romana Ecclesia omnium in orbe catholico Ecclesiarum mater et caput, definiendi, circumscribendi, minuendi augendive Dioeceses ob jurisdictionis primatum, auctoritate sibi a Dno collata, potiatur, quin ad sic augendum fidelium sive etiam episcoporum consensum approbationemque exquirere teneatur, nihilominus in gravissimis hisce negotiis pertractandis, ut pax animorumque concordia supremae potestatis mandata consequatur, ab Ordinariis, quorum interest, consensum dari Romanus Pontifex semper optavit. Quamobrem, priusquam ad Vicariatus Cracovien. dioecesanam circumscriptionem deveniretur, hodierni Tarnovien. Ordinarii, a cujus jurisdictione quidam decanatus subtrahendi erunt, consensum praestari voluit. Cujus quidem consensus, quoad hujusmodi negotium in actis praescriptus est. Ut porro res prorsus canonice et sine ullo impedimento conficiatur, Sanctitas Sua consensum aliorum, quorumcumque interesse habentium, vel quomodolibet habere praesumentium, quatenus opus sit, plenissime suppleri mandavit.

II.

Igitur ad constituendam Cracovien. Dioecesim decrevit, collatis in id consiliis cum Regio-Caesareo Gubernio, decanatus, qui vulgo audiunt de Biała, de Oświęcim, de Skawina, de Wadowice et de Żywiec a dioecesi Tarnoviensi esse dismembrandos, et novae sic constituendae Ecclesiae Episcopali Cracovien., prout nunc suis finibus comprehenduntur, esse aggregandos, eidemque paraecias, quae nuncupantur: Bieżanów, Biskupice, Grabie, Kossocice, Podgórze, Podstolice, Świątniki górne, Wieliczka et Wróblowice, quae ad decanatum de Wieliczka pertinent, esse incorporandas; — e contra paraecias: de Bodzanów, de Brzezie, de Gdów, de Łazany, de Niegowieć, de Niepołomice, de Zabierzów, nec non monasterium de Staniątki dioecesi Tarnovien. in posterum, sicut in praesens, adhaerere atque uniri.

III.

Jussit praeterea paraecias, quae ad decanatum de Dobczyce spectant, scilicet: de Siepraw, de Dziekanowice et de Zakliczyn ad Siepraw ad novum Episcopatum Cracovien. transferri; — dioecesi vero Tarnovien. alias paraecias de Dobczyce, de Droginia, de Gruszów, de Łapanów, de Raciechowice et de Wiśniowa incorporari.

IV.

Mandavit insuper, ut paraeciae, quae vulgo audiunt de Budzów, de Jawornik, de Krzywaczka, de Lanckorona,

*) Patrz *Kronikę* nru 13 „Wiad. Kość." z b. r. (Przyp. Red.)

de Sułkowice, de Harbutowice et de Izdebnik, quaeque omnes decanatus de Myślenice pars sunt, novae dioecesi Cracovien. accenseantur; — aliae vero paraeciae nuncupatae de Bienkówka, de Lubień, de Myślenice, de Pcim et de Trzebunia ad Tarnovien. Episcopatum pertineant.

V.

Demum praecepit eas paraecias, quae in decanatu de Maków consitae sunt, nempe de Lachowice, de Mucharz, de Sucha et de Tarnawa partem dioeceseos Cracovien. constituere, alias vero de Jordanów, de Osielec, de Raba wyżnia, de Rabka, de Sidzina, de Spytkowice ad Jordanów, de Maków et de Zawoja territorio Episcopatus Tarnovien. coalescere.

VI.

Mens igitur est Sanctitatis Suae, ut praedictae paraeciae, quae in posterum novae Dioeceseos Cracovien. partem constituent, ordinariae hodierni Eppi Cracovien. iurisdictioni perpetuo subjiciantur, cum omnibus utriusque sexus incolis, circumsitis locis, ecclesiasticis beneficiis, piis institutis, adnexisque rebus et concomitantibus accessoriis.

VII.

Eadem vero Sanctitas Sua expresse injunxit, ut sic peracta Cracovien. dioeceseos erectio et circumscriptio nullum detrimentum nullumve praejudicium Cathedralis Ecclesiae Tarnovien. dotationi, nec non ejusdem Capituli constitutioni afferat. Hac enim novae Sedis Episcopalis ex Vicariatu Cracovien. fundatione, iuxta propositum et conventionis cum Austro-Hungarico Gubernio initae naturam et vim, Sancta Sedes nil aliud prospicit, quam maius catholicorum bonum et sanctae fidei incrementum.

VIII.

Summus autem Pontifex, Apostolicae Suae indulgentiae et benignitatis ostendendae gratia, concessit, ut Regio-Caesarea Majestas privilegio gaudeat praesentandi candidatum ad provisionem praedictae Ecclesiae Cathedralis Cracovien., tum prima hac vice, tum sequentibus, qui tamen tunc tantum ab Apostolica Sede canonice instituetur, cum debitas qualitates dignaque merita praeseferat.

IX.

Ad augendum porro novae dioecesis Cracovien. decus, Sanctitas Sua edixit, ut sic constituta dioecesis Cracovien. Sanctae Apostolicae Sedi immediate subjaceat, et subjiciatur.

X.

In huiusmodi autem Consistorialis Decreti executorem demandavit Emum et Rmum P. Ludovicum Cardinalem Jacobini, Apostolicum penes Aulam Regio-Caesaream Viennen. Pro-Nuntium, qui quidem iure ac facultate alteram personam, dummodo ecclesiastica dignitate praeditam, subdelegandi et quamlibet quaestionem in hoc negotio exsurgentem sine appellatione decidendi potiatur.

XI.

Voluit itaque huiusmodi decretum perinde valere ac si in id Litterae Apostolicae sub plumbo fuissent expeditae, earumque originale exemplar, scilicet huius Consistorialis Decreti, in Archivio ejusdem S. Congregationis perpetuo ac fideliter custodiri.

Datum Romae hac die xx. mensis Januarii anno reparatae hominum salutis 1880 (signatus) Petrus Lasagni, s. Congnis Consistorialis secretarius.

Viennae die 4 Junii 1880. Conformat cum originali
(L. S.) *Joseph Magno, auditor.*

Do przeprowadzenia rzeczonego podziału, Jego Eminencya ksiądz kardynał L. Jacobini, pronuncyusz wiedeński, wydelegował, (jak już wspominaliśmy) przewiel. ks. prałata J. Łobosa, scholastyka katedry przemyskiej i prałata domowego Ojca św. Odnośne pismo Jego Eminencyi zawiera obok upoważnienia piękne pochwały dla zasług ks. Delegata. Brzmi zaś, jak następuje:

Nos Ludovicus S. R. E. Presbyter Cardinalis Jacobini, ad Sacram Caesarem et Regiam Apostolicam Majestatem Pro-Nuntius Apostolicus.

Dilecto Nobis in Christo Illustrissimo ac Reverendissimo Dno Ignatio Łobos, Praelato Domestico Suae Sanctitatis et Canonico Scholastico Ecclesiae Cathedralis Przemysliensis r. l. Salutem in Domino Sempiternam.

Quum per decretum die vigesima Januarii hujus anni, a Sacra Congregatione Consistoriali editum, nova constituta fuerit dioecesium Tarnoviensis et Cracoviensis circumscriptio, Nosque Sanctissimus Pater, tamquam ejusdem decreti executorem Apostolicum, cum jure et facultate aliam personam, dignitate ecclesiastica praeditam, subdelegandi, benigne demandare dignatus est, hisce Nostris Litteris, quibus praedicti decreti adnectitur authenticum exemplar, Tibi, Illme ac Rme Domine, cujus jampridem perspectam habemus scientiam, pietatem, ac in negotiis peragendis diligentiam et dexteritatem, hujusmodi decreti executionem subdelegamus cum omnibus facultatibus necessariis et opportunis, ita ut omnia, quae juxta decreti praescriptiones, formam et tenorem opus fuerint, disponere ac decernere valeas.

Datum Viennae die 4 Junii anno MDCCCLXXX.

sig: LUDOVICUS CARDINALIS JACOBINI,
Pro-Nuntius Apostolicus.

Po zamieszczeniu wyż przytoczonych dokumentów, należy się w piśmie naszem miejsce przemowom ks. delegata i samego najdostojn. ks. Biskupa krakowskiego. Wymowne słowa ks. prałata i odpowiedź na nie ks. Biskupa, pełna, jak zwykle, ciepła i ojcowskiej miłości, pozostaną miłą pamiątką na długie lata. Ks. prałat Łobos, spełniając na dniu 11 b. m. chlubny swój obowiązek, wręczył najprzód w katedrze krakowskiej najdost. ks. Biskupowi odnośny dekret, zarządzający podział dyecezyi tarnowskiej, poczem w te do niego odezwał się słowa:

Najdostojniejszy Arcypasterzu!

Mocą posłania, które z władzy Namiestnika Chrystusowego Jego Eminencya ks. Pronuncyusz przy J. Ces. Król. Apost. Mci zlecić raczył mojej niegodności, miałem zaszczyt wyscki, ogłoszeniem dekretu św. Kongregacyi konsystoryalnej, napowrót oddać cząstkę owieczek tej matce na Wawelu, która je tuliła u łona swego przez dziesięć wieków.

Zaiste Pan Bóg błogosławi Waszej Biskupiej Mości, bo oto za rządu Waszego wraca cząstka winnicy pod starodawny pastorał, który dzierżycie z chlubą Kościoła, z weselem Ojczyzny najmilszej.

Morzem łez opłakane sprawiły czasy, że, jak mówi biskup Łętowski, ta dyecezya przesławna na cztery rozpadła się sztuki.

Dziś po kanonizacyi św. Józefata, po wskazaniu niewiernemu światu na twierdzę nieomylności w papieżu rzymskim, dziś pod promieniem światłości, jaśniejącej na katedrze Piotrowej, świta lepsza przyszłość dla dyecezyi krakowskiej. Cześć więc i chwała Leonowi XIII, naszemu Ojcu świętemu!

Najjaśniejszy Cesarz nasz Franciszek Józef I spełnia powołanie Króla Apostolskiego. Cześć więc i sława Cesarzowi i Królowi naszemu!

Gentis Polonae gloria. Chwała narodu polskiego, —jak śpiewa Kościół — i perła jego w koronie, Biskup św. na tym ołtarzu spoczywający, użaliwszy się nad stolicą swoją, wybłagał na Syonie, że ta dyecezya, krwią Jego męczeńską użyźniona, zrastać się poczyna na kształt zrośnięcia się świętego ciała Jego.

Dusze Gedeonów, Kadłubków, św. Iwona, błogosławionego Prandoty, Oleśnickich, Maciejowskich, filarów Kościoła naszego i chór przesławny biskupów krakowskich, „ojców narodu, senatorów i moderatorów królewskich“, co to — jak mówi biskup Łętowski — przemawiali do papieżów i cesarzów, stawali po soborach i roznosili chwałę, winszują Następcy swemu szczęścia i błogosławieństwa od Pana.

Przodkowie Wasi w tych stallach, przedostojni prałaci i kanonicy, którzy zdobili królewski majestat tej katedry starodawnej chwały, którzy stanowili seminaryum Biskupów, Prymasów i rzec można, Kardynałów, radują się na widok umniejszenia żałoby Olubienicy Waszej.

Raduj się Matko przesławna dyecezyi krakowskiej, że choć w malutkiej liczbie otoczą Cię dzieci, przez lat tyle oderwane od piersi Twoich.

Raduj się Arcypasterzu krakowski z przybytku owieczek, którym gorliwość Twoja Apostolska da nietylko ewangielią, ale i życie rada ofiaruje.

Niech się weseli wszystek Kościół polski, nierozjętemi węzły z tą katedrą złączony! I każda w Ojczyźnie naszej zagroda, w której śpiewają: „Zawitaj ranna Jutrzenko“, niechaj z nami składa dzięki Bogarodzicy Dziewicy za ten promień zarania, zwiastującego lepszą dolę dla Kościoła polskiego.

Dopomóż nam o Królowo nasza i Wy święci Patronowie nasi składać dzięki serdeczne Panu Bogu za łaskę, której jesteśmy świadkami.

Kończę Arcypasterzu najprzewielebniejszy życzeniem, aby dyecezya krakowska, acz nie obszernością, to cnót i nauk splendorem przodowała.

Niech cześć i miłość owieczek Waszej Biskupiej Mci ulgę przynosi w dźwiganiu tej infuły i pastorału, a zdroje błogosławieństw niebieskich niech spływają obficie na prace i trudy Wasze.

A teraz przystąpcie WW. w Chrystusie Bracia, pod władzę Jego Biskupiej Mci przez Namiestnika Chrystusowego oddani, i złóżcie nowemu Biskupowi swemu: *canonicam obedientiam et reverentiam*.

Na te słowa odpowiedział najprzew. ks. Biskup mniej więcej w następujący sposób:

Najprzewielebniejszy Księże Prałacie!

Non recuso laborem! Powołanie pasterza i kapłana, świetność i niezawisłość biskupstwa nie zawisła od jego rozległości, ale od pojęcia obowiązków duszpasterstwa. Obowiązki te tak wielkie, odpowiedzialność tak ciężka, że często, im dyecezya lub parafia w szczuplejszych zamknięta granicach, z tem większą starannością i zupełnem oddaniem się obowiązki te duchowne wykonane być mogą. Gdy wola Ojca św., za zezwoleniem NPana, powołała mnie na tę starożytną stolicę biskupią, byłbym chętnie poprzestał na tej części jej dawnego obszaru, który przy niej pozostał. W tych stronach wzrosłem, wśród duchowieństwa tych okolic, najbliższych Krakowa, czerpałem zbudowanie duchowne, zanim jeszcze Bóg dozwolił mi oddać się na służbę ołtarza. Powołany na tę stolicę biskupią, nie odpowiedziałbym wielkim tradycyom biskupstwa św. Stanisława, gdybym nie przyjął pod swoje pasterstwo duchowieństwa i wiernych tych okolic, które Ojciec św. za zgodą monarchy uznał za właściwe przyłączyć na nowo do biskupstwa krakowskiego. Powtarzam przeto: *non recuso laborem*“. Następnie zwracając się do obecnych kapłanów z nowo przyłączonych dekanatów, rzekł: „Przyjmuję was i witam bracia; przyłączeni zostaliście do tej dyecezyi nie dla tego, aby wam tam było źle, owszem, łączy was z dawną dyecezyą nie jeden węzeł z wychowania w seminaryum, koleżeństwa i uległości płynący. Znajdziecie wśród naszego duchowieństwa braterskie przyjęcie, w naszej kapitule przewodnictwo a we mnie starszego brata. Czuję zwiększający się ciężar moich obowiązków i tylko ta moc, jaką mi daje pamięć na wielkich moich poprzedników, dodaje mi odwagi“. Wreszcie, zwracając się do ks. prałata Łobosa, jako subdelegata Ojca świętego, wyraził ks. Biskup dzięki za trud, który podjął, a delegatowi biskupa tarnowskiego, ks. prałatowi Martusiewiczowi, wyraził wdzięczność i pozdrowienie braterskie dla dostojnego pasterza dyecezyi tarnowskiej.

Odpowiedź O. St. Załęskiego

na uwagi*) o Sarbiewskim.

Z powodu zamieszczonego w piśmie naszem pięknego życiorysu ks. J. Gaume, odbieramy od znanego z poważnych prac historycznych O. St. Załęskiego Tow. Jez. list, w którym mowa o podniesionej przez ks. Gaume kwestyi klassycznego nauczania, a przedewszystkiem o Sarbiewskim. List ten pospieszamy przytoczyć w całości:

Szanowna Redakcyo!

Nie wątpię na chwilę, że szanowna Redakcya, umieszczając w ramach *Wiadomości Kościelnych* biografią ks. Gaumego, a w niej (nr. 11) ostre sądy na O. Sarbiewskiego i Jezuitów klassyków XVII wieku, nie miała zamiaru uchybić ani Sarbiewskiemu ani Jezuitom. Ale dla tego sądy te księdza Gaumego i biografa jego, zwłaszcza w przypisku dodane, (patrz nr. 11, str. 82) nie przestaną być i dla O. Sarbiewskiego i dla Jezuitów w wysokim stopniu krzywdzące, bo niesprawiedliwe, i nie godzi się zostawić je bez odpowiedzi.

O co właściwie chodziło ks. Gaume'mu gdy pisał swego *Robaka toczącego społeczeństwo* i swoje *Listy o poganizmie w wychowaniu?* Chciałże wykazać zgubność studyów klassycznych jako takich, wyrzucić ze szkół starych klassyków rzymskich i greckich bezwzględnie? Bynajmniej, on żądał dwóch rzeczy: 1) aby wykładano w szkołach Ojców świętych i pisarzów kościelnych i w tym celu wydał 30 tomową bibliotekę *klassyków chrześciańskich i greckich*. Żądał powtóre, aby wykładano pogańskich klassyków, ale *sine labe*, czyli oczyszczonych z *nagości pogańskiej*, i w tym celu wydał 2 tomy klassyków rzymskich.

Otóż jedno i drugie uczynili Jezuici na *trzy* wieki przed ks. Gaume'm. Proszę zaglądnąć do ich *Ratio studiorum* czyli systemu nauk, ułożonym jeszcze r. 1584. Niewielka to książeczka. W regułach professorów szkół niższych i retoryki doczytać się może każdy, że wykładano św. Chryzostoma, Grzegorza Naz., Bazylego i innych Ojców Kościoła; że wykładano i klassyków pogańskich, ale *bene purgatos*, jak się wyraża *Ratio*. Owszem sami Jezuici, mianowicie OO. Juwencyusz i Rueus, żyjący w XVII w. wypracowali bardzo staranne wydanie oczyszczone (*editionem purgatam*) celniejszych poetów rzymskich, z których to edycyj i ja się dwa całe lata uczyłem. Takież same *editiones purgatas* innych greckich i łacińskich autorów wydali inni Jezuici, zwłaszcza francuzcy. A nawet tych już *dobrze oczyszczonych* klassyków pogańskich wykładali tak, *ut adolescentes una cum litteris mores etiam christianis dignos inprimis hauriant*, „aby uczniowie wraz z nauką zaczerpnęli przedewszystkiem obyczaje, godne chrześcianina“, słowa są I reg. professorów. Tego systemu nauk, rozszerzonego tylko co do zakresu przedmiotów szkolnych

*) Patrz artykuł: *ks. J. Gaume*, zamieszczony w nrze 11 „Wiad. Kość.“ z b. r. (Przyp. Red.)

przez jenerała Rothaana 1831 r. trzymali się zawsze i trzymają się dotąd w swych szkołach Jezuici.

W ten sam sposób pojmowali starych klassyków Ojcowie Kościoła, którzy na nich się kształcili, i papieże, mianowicie Eugeniusz IV, Pius II, Mikołaj V, Sykstus IV, Innocenty VIII i Leon X, którym ks. Gaume w swym ferworze antiklassycznym równie ostrą jak Jezuitom pali reprymendę, wreszcie św. Karol Boromeusz, św. Franciszek Xawery, św. Ignacy Lojola, którzy przynajmniej tyle byli uczeni, i tyle zasłużeni koło Kościoła, jak ks. Gaume, a którzy wbrew ks. Gaumemu studya starych klassyków pielęgnowali sami i pielęgnować kazali w szkołach i akademiach przez siebie założonych. Jeżeli rozum, powaga ks. Gaumego jest wielką, to większa jest powaga i zbiorowy rozum tylu uczonych i Świętych mężów.

Pielęgnowali zaś Jezuici i w szkołach i w dziełach swoich poetycznych i oratorycznych starą literaturę klassyczną nietylko dla tego, że owi starzy klassycy rzymscy i greccy pozostaną na zawsze wzorem plastycznego piękna, wykończoności formy i stylu, jasności myśli i loicznego ładu, ale dla tego jeszcze — a tyczy się to właśnie Jezuitów XVII wieku, przez ks. Gaume'go nie litościwie wysmaganych — że wymagała tego *sprawa Kościoła*. Różnowiercy bowiem XVI i XVII wieku oddawali się z przesadną gorliwością, podobnie jak ich *praecursores* Humaniści XV w. klassycznym studyom, odznaczali się w nich, imponowali niemi, a każdego, który tej klassycznej erudycyi nie posiadał, lekceważyli. Zwalczając różnowierców, bili ich Jezuici ich własną bronią — ta była ich taktyka bardzo rozumna i bardzo skuteczna,, należało więc i Jezuitom i katolickiemu światu uczonemu celować w znajomości starych klassyków i tą klassyczną erudycyą uzyskać cześć i poszanowanie u różnowierców, aby tem łatwiejszy znalazły przystęp i tem większą miały wagę teologiczne argumenta i kazania. Nie przeczę, że to pielęgnowanie starych klassyków pod koniec XVII wieku poczęło się wyradzać w przesadę, w florydacyzm — ale w całym tym floradycyzmie nie znajdzie nikt, oprócz chyba ks. Gaume'go, nic przeciwnego obyczajom lub wierze, nic z tej *nagości pogańskiej*.

Ci sami Jezuici, którzy wykładali w szkołach klassyków, lub na wzór klassyków swoje pieśni i poemata układali, bywali nie rzadko kaznodziejami, missyonarzami, spowiednikami, i na tej kapłańskiej poczciwej pracy stargali ostatnie swe siły — godziż się ich tedy pomawiać o krzewienie nagości pogańskiej wśród chrześciaństwa? Ks. Gaume czepia się słów, wyrażeń, zwrotów, będących wyskokiem poetyckiej fikcyi, chwilowego uniesienia i porywu, a spuszcza z uwagi *myśl przewodnią*, *cel* poematu, który u wielu z nich, jak u ks. Balde, Porré, był na wskroś chrześciański. Taką argumentacyą potępićbyśmy musieli i odrzucić naszych romantyków Słowackiego, zwłaszcza i Krasińskiego; ale niech ks. Gaume wykaże *zdania*, *maksymy*, *treść* niemoralną w Jezuitach klassykach XVII w., których potępia. Tego nie uczynił, a uczynić był powinien, skoro chciał być sam z sobą loicznym.

Tej samej taktyki trzymał się ks. Gaume w swym sądzie o O. Sarbiewskim. Biograf prześcignął jeszcze samego ks. Gaume'go, powiada bowiem w dopisku (nr. 11, str. 82): „Sarbiewski w swoich poezyach nie został Horacyuszem, *a przestał być Polakiem, księdzem i zakonnikiem*". Bierze ochota zapytać, czy szanowny biograf czytał *Mathiae Sarbievii carmina*? Bo, jeżeli czytał, toć przecie musiał tam natrafić n. p. na księgi 1. odę VI i XII *ad Principes Europae et imperii Romani*, nawołującą do odzyskania ziem chrześciańskich z rąk Turków — albo na odę XV.*ad Equites polonos* po zwycięztwie u Chocima 1621 r., albo na cały szereg hymnów do Najśw. Panny (księga IV, oda XX—XXII, XXIV, XXV) i t. d. Jeżeli zaś te *przynajmniej* ody przeczytał i zrozumiał ich ducha, to już one aż nadto świadczą, że Sarbiewski był *Polakiem*, że był co najmniej chrześcianinem, wierzącym i w Pana Jezusa i w Matkę Boską.

Kapłaństwa zaś i zakonności Sarbiewskiego nie należało szukać w jego *carmina*, bo dwie te cechy o tyle mogą być tutaj wzięte w rachubę, o ile nie dozwalają, aby w poezyach tego, który jest księdzem i zakonnikiem, nie było nic niemoralnego i śliskiego, czego *in Carminibus Sarbievii* rzeczywiście nie było i nie ma. Był jednak Sarbiewski, wbrew twierdzeniu szanownego biografa, i dobrym księdzem i dobrym zakonnikiem. Bo 1) był przyjacielem osobistym Urbana VIII, który go ukoronował wieńcem poetycznym; a Głowa Kościoła katolickiego nie zaszczyca swą przyjaźnią i nie koronuje wieńcem poetę zwolennika *nagości pogańskiej*, lichego księdza i nie karnego zakonnika; — bo 2) był Jezuitą, professem 4 ślubów i umarł Jezuitą, a wiemy, że Jezuici lichych księży i niekarnych zakonników w swem gronie nie cierpią; — bo 3) był spowiednikiem i kaznodzieją króla Władysława IV, miewał po 4 razy tygodniowo kazania a ostatnia niemoc i przedwczesna śmierć jego była skutkiem fatygi z kazania, które powiedział przed samym odjazdem swoim na chwilowy wypoczynek, na usilną prośbę króla.

Był więc Sarbiewski i Polakiem i księdzem i zakonnikiem — czy zaś prawdą jest, że *nie został Horacym* chrześciańskim? O tem daleko przed ks. Gaume'm i szanownym biografem jego całe pokolenia i wieki sąd swój wydały.

Ks. Stanisław Załęski T. J.

Tarnopol 16 czerwca 1880.

KORRESPONDENCYE.

Rzym 6 czerwca b. r. Dziś trzy lata właśnie, jak nasi pielgrzymi stali przed ś. p. Piusem IX, a jak w ów dzień tak i dziś, obchodzi się ex officio w Rzymie święto, tak zwane statutu, czyli konstytucyi 1848 r. Chorągwie przeto porozwieszano po placach, gmachach, domach i ulicach. Pewno, że tym, którzy są przyjaciółmi papieża, przykro przychodzi widzieć te emblemata. I znów będą płonąć kagańce na kapitolińskich wschodach porozstawiane, i znów gazowe płomyki będą na gwałt podnosić ważność pamiątki dnia tego, choć bieda się zakwaterowała i w te strony, od czasu, gdy podciągnięto je pod rubrykę reszty Włoch. Powysypywano ulice główne, mianowicie obok Kwirynału, piaskiem. Kwirynał nazywają dziś *palazzo reale*, chociaż dość dobitnie świadczą figury i herby papiezkie, że on jest *palazzo papale*. To też trzeba mieć dobrze strawne sumienie, by tam mieszkać i nocować *jure caduco*. Podobnie także *bibliotekę Collegii Romani*, złupioną Ojcom Jezuitom, nazwali *Biblioteca Vittore Emanuele*, chyba na hańbę zaboru. Tak znów, gdzie Ojcowie Dominikanie (obok kościoła swego *s. Maria sopra Minerva*) mieszkali, zrobiono, ile pomnę, *ministero della instruzione*. Toż samo, gdzie OO. Jezuici mieszkali obok jenerała swego i jego assystentów, różne zalegają oddziały militarne aż pod sam kościół *al Gesu*.

Lecz dość o tem mówiłem wam dawniej w listach. Tu tylko tę uczynię uwagę, że to rzecz inna słyszeć o tych bezprawiach, gwałtach i niegodziwościach, a znów co innego, na to patrzeć. Nigdy się do tego nie mogę przyzwyczaić. Ale co więcej. Było nie dawno dopiero nowe wybieranie członków parlamentu czyli posłów; ogromne afisze po różnych miejscach rozlepiono, zapraszając liberalnych elektorów, aby tego lub owego wybierali, którego zalecają panowie z komitetu. Wybrano tedy znów pierwszego: jenerała Garibaldego w I kollegium wyborczem, a nic lepszego nie wyszło i z innnych kollegiów, bo się o to już postarali ci, którzy bądź co bądź pracują nad tem pilnie, by dojść do swych niecnych celów. Ale co jeszcze gorzej: jakby na dopełnienie i publikowanie

bezbożności, wybierano posłów w najuroczystsze dni, t. j. w *Niedzielę Zieloną*, w *Niedzielę Trójcy Przenajświętszej*, a inaugurowano parlament w *Czwartek Bożego Ciała*, aby niejako zatwierdzić to, że wszystko czynią bez Boga, który nie wchodzi wcale w ich rachubę, a o którym to Panu Bogu żaden z mowców nie raczył był uczynić i najmniejszej wzmianki.

Aby zaś Wam dać próbkę tego ducha, jaki szaleje w rewolucyonistach, to posłuchajcie: 30 kwietnia co roku obchodzą oni pamiątkę wkroczenia rewolucyonistów do Rzymu r. 1849; zbierają się przeto za górą ukrzyżowania św. Piotra (*Janiculus*) obok św. Pankracyusza, aby tam wystąpić jak najgodniej z mowami, wiwatami i bluźnierstwami. To uczynili tego roku. Kilka słów przytoczę spolszczonych z mowy jednego z tych wielkich mężów wedle świata. Powiedział on: „czcimy dziś pamięć poległych w tym dniu 30 kwietnia, i należy im się ta cześć od nas. Oni to w owym dniu pamiętnym walczyli w obronię Rzymu przeciw zuchwalstwu cudzoziemców, ośmielonemu pieszczotami, pochlebstwami *człowieka-boga;* chcieli wyrwać krzyż Watykański z rąk księży, przez nich zbrudzony! (Brawo! dobrze! to prawda! precz z Jezuitami!) A po latach trzydziestu od tego dnia razi to nas widzieć, że krzyż jeszcze w rękach księży, że go nie przestają plamić (oklaski). I dla czegoż to tak, przyjaciele moi..? Oto dla tego, że rządzący i reprezentanci tej naszej Italii.... (głos obcy odezwał się dalej) są wszyscy przyjaciółmi księży“ (oklaski huczne).

I takie było wzburzenie, spowodowane przez tę alluzyę, że mówca stracił nić. Dopiero po niejakim czasie zebrał się, i począł dalej mówić wśród względnego milczenia. „Księża są winowajcami wspólnie z naszymi rządzcami. O obywatele, oni się rozumieją między sobą! (tak jest prawda! trzeba skończyć!) Księża wiedzą, że się znajdują pod cieniem innego krzyża.... i że są bezpieczni! (oklaski szalone). Aby można skończyć, jak to któryś z nas powiedział wyśmienicie, to trzebaby, żeby naród ze swej strony powiedział: powinność moja mię prowadzi tam... i tam idę! (oklaski).

Niech żyje republika rzymska! odzywa się głos jakiś.

A drugi: niech prędko przyjdzie!

Cicho! ma mówić Bertani! milczenie!“ itd.

Ale resztę zamilczę, bo dosyć na tej próbce i tylko dodam, że powyżej pod słowem: „człowiek-bóg“, *l'uomo-Dio*, rozumieją oni szyderczo papieża. Hałasu tego narobiła zgraja, złożona z 400 blisko osób; najwięcej z nich było robotników.

Podczas kiedy ci zbawcy ojczyzny, niepowołani chyba *a spiritu nequam* do gospodarki na Bożym świecie, tak szermowali zajadle i złośliwie, wtedy Rzym cały gotował się do święcenia miesiąca Maryi, niepokalanej niebios Królowej, a kościoły przystrajano z wszelką starannością, by przeciwstawić bezbożności *cultum Matris divinae pietatis*, i aby przez to doznawać coraz dalej potęgi tej Maryi, do której wołamy: *Da mihi virtutem contra hostes Tuos.*

Istotnie w miesiącu maju to missya ogólna; w każdym kościele odprawiają szczególne do Najśw. Panny nabożeństwo, a w bardzo wielu są codzienne nauki o najważniejszych prawdach wiary. W *kościele francuskim św. Ludwika* miewał nauki po francuzku Ojciec Wiktor Jouet, prokurator Missyonarzy Serca Jezusowego; w *kościele św. Jędrzeja della Fratte* miewał nauki włoskie ksiądz Rinaldi Degiovannis, jeden z najlepszych mowców; słuchałem go w samo święto Maryi *Wspomożenia wiernych*; mówił o czci Najśw. Matki naprzeciw bezrozumnym wycieczkom kliki protestanckiej, a raczej szatańskiej. W tym kościele właśnie, w którychże ludziach nie obudzi się miłość ku Maryi, kiedy onego mury widziały Maryę, gdy się objawiła Alfonsowi Ratisbonie? Tego z żydowstwa nawróciła cudownie, co też na marmurze wypisane znajdziesz po włosku i francuzku. Kościół bywa uczęszczany zawsze od rana do nocy, a tłumnie w uroczystości. Kończąc swą mowę wyborną, odezwał się do tych, którzy dziś tu gospodarują, chcąc rządy papieża niby poprawić, w te słowa: *Wzięliście nam*, mówił, *nasze*, *tak drogie nabożeństwa publiczne, processye i różne okazałości świetne, i my skłoniliśmy głowy i milczymy; wzięliście nam i nasze festyny duchowne, które niegdyś serce rozweselały; dziś ich nie masz w Rzymie, i my na to też milczymy Wzięliście nam to szczęście widzenia w pośród nas, naszego Ojca, papieża, który niegdyś błogosławił nam z bliska po ulicach, dziś musi być zamknięty, bo zamknąć się musiał sam, aby nie sponiewierano Jego godności, aby nie dać okazyi do Bożej jeszcze większej obrazy. I na to jeszcze milczymy i głowy skłaniamy. Niegdyś kraj nasz był majętny i że tak się wyrażę, w złoto i srebro obfitował, które jakby płynęło po ulicach; dziś zaś nędza i ubóstwo wielkie. I na to milczymy jeszcze i spokojnie się zachowujemy. Ależ nie damy sobie wziąść miłości ku naszej Matce i Królowej, ku Najświętszej Maryi. Nie! Tej nie weźmiecie nam. Raczej serce damy sobie wydrzeć, niżelibyśmy mieli pozwolić odebrać sobie miłość do tej Matki pięknej miłości, a Bożej Rodzicy.* I dalej pobudził silnie słuchaczów do affektu tem większego do Maryi, do tem większej miłości ku Niej, im większe mamy do tego przeszkody i pokusy przeciwne — i skończył mowę powtórzonym okrzykiem: *Viva Maria*, *Madre di Dio*, *Protectrice nostra*, a lud okrzykowi zawtórował.

Ten to kapłan znakomity wraz z księdzem kanonikiem Tripepi, zapowiedział zebranie się opowiadaczów Słowa Bożego (*oratores sacri*) u stóp Leona XIII w sam dzień uroczysty śś. apostołów Piotra i Pawła.

Dziś (7 czerwca b. r.), gdy kończę ten list, odprawiłem mszę św. w stancyi, która była pomieszkaniem św. Ignacego Loyoli, w gmachu przyległym kościołowi al Gesu, w którym jego święte spoczywają zwłoki. Zaledwie kilka pokoików tych, w których się czci jego pamięć, zostało z całego gmachu *domus professae*, zachowanych dla Kościoła. Braciszek jezuicki, choć w sukni świeckiej, w nich stróżuje, a co *poniedziałek*, *środę* i *piątek* można zwiedzać przed południem te święte miejsca, ozdobne w różne cenne pamiątki, a też i mszę św. można w te dni rano wcześniej odprawić u ołtarza, w celi świętego fundatora. W tym to ołtarzu jest piękny starożytny obraz Najśw. Panny z dzieciątkiem Jezus i świętym Janem Chrzcicielem wraz z św. Józefem. Ten to obraz, jak świadczy piękny napis, był tu już za czasów św. Ignacego. Przed nim modlił się ten Święty za życia i w obec niego wyzionął duszę swą w Boże ręce. Obraz ten tak jest szanowany, że minęło drugie stulecie, jak koronowała go złotemi koronami kapituła watykańska.

Są tu obok najpodobniejszego obrazu św. Ignacego inne portrety Świętych zakonu jego, jak św. Franciszka Borgiasza, trzeciego z jenerałów; św. Stanisława Kostki, i innych; także św. Franciszka Salezego. który się urodził na tem miejscu. Co zaś godne szczególniejszej uwagi, to figura św. Ignacego w szatach kapłańskich tych, których używał, w białym ornacie, za szkłem umieszczona. Widziałem też jej własną fotografię, pięknie wykonaną. Ktoby z księży sobie życzył ją nabyć, niech się co rychlej w tym celu zgłosi do redakcyi tego pisma. Myślę, że fotografia wraz z przesyłką nie wiele więcej będzie kosztowała nad 50 centów. Proszę więc przesłać tylko tamże kwotę pieniężną, a potem sobie przy jakiej sposobności odebrać rzeczoną fotografię w szan. redakcyi „Wiad. Kość.“. Dotąd jednak nie kupuję, dopóki nie odbiorę zamówienia wyraźnego, inaczej nie mogę w tym względzie usłużyć.

Temi dniami wyszlę*) do tejże redakcyi małe, ale piękne

*) Już nadeszły obrazki i są do nabycia po cenie 20 ct. w Redakcyi „Chaty“, do której refektujących odsełamy. (Przyp. Red.)

fotografie, na których z jednej strony będzie wierne wyobrażenie cudownego Dzieciątka Jezus, czczonego od lat dawnych jako cudowne u księży zakonnych świętego Franciszka przy kościele *s. Maria in Ara Coeli*, a z drugiej strony poleciłem zrobić fotografię wyraźną frontonu bazyliki świętego Piotra z kolumnami i Watykanu ze strony tej, w której mieszka Namiestnik Chrystusa. Sądzę, że się tem przysłużę Braciom w Chrystusie, a też i owieczkom im powierzonym. Fotografia wspomniona wyjdzie, jak myślę, na 12 centów. Otóż proszę się zgłosić pod wskazanym adresem, najlepiej przy jakiej okazyi; a jeśli więcejby potrzeba było, gotów jestem postarać się i o to, by sobie tym sposobem zaskarbić Waszą miłość i zapewnić modły w uroczystych chwilach.

Dziś już kończę ten list, dłuższy może, niż wypadało, a prosząc wszystkich usilnie o rozszerzanie nabożeństwa, tak miłego Chrystusowi Panu, tak korzystnego dla Kościoła, do Jego Boskiego Serca, wróżę wam za to błogosławieństwo w mozołach kapłańskiego żywota, pomnożenie w miłości Bożej, a co łaska jest nad łaskami, zakończenia tej ziemskiej wędrówki aktem doskonałej miłości.

Wasz sługa w Chrystusie Panu,
ks. J. Azbiewicz.

* * *

Z Tarnopolskiego. (*Missya w Bucykach i Iławczu, w cerkwiach braci Rusinów*). Pocieszający objaw prawdziwej *Unii* między braćmi Rusinami zaznaczyć dzisiaj wypada. Od 5 do 14 czerwca odprawiali OO.: T. Baczyński, W. Wójcikowski i L. Adler Tow. Jez. ośmiodniową missyą w Grzymałowie na Podolu za wspólnem staraniem hr. L. Pinińskiego i ks. prob. J. Ziołeckiego. Ruscy księża z okolicy bliższej i dalszej nietylko że nie usunęli się od zbożnej pracy, ale gorętszy jeszcze w niej udział wzięli, jak księża łacińscy; słuchali pilnie spowiedzi św., odprawiali wspólne nabożeństwo, jak na prawych Unitów przystało, i sami się u OO. Jezuitów spowiadali. Co więcej unicki proboszcz z sąsiedniej wsi *Bucyki*, ks. Jan Hankiewicz zaprosił OO. Jezuitów na trzydniowe nabożeństwo do swej cerkwi parafialnej. Przez 16, 17 i 18 czerwca tłumy ruskiego ludu zalegały cmentarz koło cerkwi i słuchały z wytężoną uwagą cztery nauk codziennie, które OO. Jezuici po polsku mówili; cisnęli się do św. spowiedzi i Kommunii i przystępowali licznie do bractwa wstrzemięźliwości. I znów uniccy księża pomagali pilnie w zbożnej pracy, a jeden z nich, ks. Jan Biliński, proboszcz z *Iławcza*, zaprosił OO. Jezuitów z trzechdniowem nabożeństwem na ruskie Zielone Świątki (20, 21 i 22 czerwca) do swej cerkwi, którą przy pomocy kollatorów ś. p. p. Dulskiego i hr. Starzyńskich i swych parafian przez lat 9 budował, summę 30.000 złr. na nią wyłożył, przed 3 laty budowy jej dokończył i najprzewiel. ks. metropolitę na jej konsekracyą zaprosił. Cerkiew ta przypomina najpiękniejsze czasy Unii, jest bowiem w myśl synodu zamojskiego bez wrót carskich i z organami roboty znakomitego organomistrza, p. Śliwińskiego ze Lwowa. O. Adlera zastąpił w Iławczu O. K. Riedl i miał kazanie jedno po rusku z wielką pociechą braci naszych Rusinów. Drugie ruskie kazanie powiedział ks. Bohonos, proboszcz z Chorostkowa; wszystkie inne kazania mówili OO. Jezuici po polsku. Tłumy ruskiego ludu w dniu 21 czerwca dochodziły do 10.000, sąsiedni bowiem księża uniccy przyprowadzili siedm processyj swoich parafian. Śpiewom ruskim podczas służby bożej towarzyszył organ; przeplatały je śpiewy polskie. I tutaj, jak w Bucykach, lud cisnął się do sakramentów świętych i przystępował ochotnie do bractwa wstrzemięźliwości, acz ta wstrzemięźliwość była tylko ubocznym celem, i naturalnem tylko następstwem trzechdniowych kazań.

* * *

Podhajce 29 maja (*Odnowienie missyi*). (Spóźnione). Przed 5ciu laty odbyła się w Podhajcach 21-dniowa missya, a że jej skutki zaczęły słabnąć, postanowił ks. proboszcz miejscowy takową odnowić. Na ten cel zaprosił OO. Jezuitów, lecz że ci, dla braku czasu, na 14 dni nie mogli żadnego kapłana wysłać, przeto musiało się to odnowienie missyi ograniczyć na 4 dniach. Przysłany został w tej myśli z Tarnopola do Podhajec O. J. Franke i 15 maja rozpoczęła się missya solennemi nieszporami i prześliczną nauką. Pomimo, że przez wszystkie dni było dżysto, kościół, mieszczący w sobie do 5.000 ludzi, był przez wszystkie dni pełny. W poniedziałek po summie odbyło się uroczyste poświęcenie parafii Najśw. Sercu P. Jezusa i zaprowadzenie Apostolstwa. Prawdziwie rozrzewniający był to widok, gdy, padłszy na kolana blizko 5.000 ludu z wszystkich warstw przed obrazem Serca P. Jezusa, odmawiało akt poświęcenia. Poczem Ojciec Missyonarz, przemówiwszy do miejscowego proboszcza, wpisał go na pierwszem miejscu do ozdobnej książki brackiej. Po południu odbyło się przygotowanie dzieci do pierwszej spowiedzi. We wtorek zaś o 7mej udała się uroczysta processya do szkoły po dzieci, które miały po pierwszy raz przyjąć do serca swego P. Jezusa. Wprowadzono je następnie z świecami gorejącemi do kościoła. a przed Kommunią przemówił do dzieci O. Missyonarz, i wtedy to żadne oko w kościele pewnie suche nie było. Po mszy św. przemówił drugi raz Ojciec missyonarz, poczem ks. proboszcz każdemu z tych dziatek (a było ich więcej jak 200) dał obrazek z modlitewkami na pamiątkę.

O 10tej tegoż dnia rozpoczęła się summa, a po niej udała się uroczysta processya do kaplicy P. Jezusa, na pamiątkę missyi postawionej, przy której po odprawieniu nabożeństwa przemówił po raz ostatni Ojciec Missyonarz. Ludu było mnóstwo nieprzeliczone, a nawet wielu Żydów słuchało z uwagą prześlicznej i do szpiku poruszającej nauki, po której odnowiono wspólnie postanowienia missyi, przed 5ciu laty tutaj odbytej i ślubowano trzeźwość. Następnie przemówił rzewnie ks. proboszcz, i w swem i parafian imieniu podziękował Ojcu Missyonarzowi za trudy łożone, co też powtórzyli delegaci ludu, przyszedłszy na plebanią po odbytem nabożeństwie.

Że skutki tego odnowienia missyi i zaprowadzenie bractwa apostolstwa były obfite, świadczy niepraktykowane mnóstwo ludu, na odpuście św. Trójcy zgromadzonego, w którymto dniu z 800 do spowiedzi przystąpiło; świadczy ten sam tłum ludu w czasie processyi Bożego Ciała i oktawy; najwymowniej zaś stwierdza to uroczystość Serca P. Jezusa, któren to dzień parafia w Podhajcach uroczyście obchodziła; od 4tej z rana już konfessyonały były oblężone. Nabożeństwo odprawiało się jak w odpust, a nasz energiczny ks. proboszcz, któren co niedziela ma zawsze treściwą naukę rano, w tymże dniu i na summie głosił z godzinę słowo Boże, a mówił tak po prostu i zrozumiale, a jednak z pełnem namaszczeniem kapłańskiem, że jeszcze kilka godzin rad był każdy go słuchać. Nareszcie uroczysta processya po summie i po nieszporach zakończyła tę, tak miłą uroczystość. W dniu tym jeszcze blisko 700 osób zapisało się do bractwa Apostolstwa, przybyłych do Podhajec z odległych parafij. Toż samo i w pierwszą niedzielę miesiąca liczny tłum pobożnych wziął udział w nabożeństwie brackiem, co niech będzie Bogu na chwałę, a parafianom podhajeckim na pożytek. W końcu, kiedy już piszę o naszej parafii, muszę dodać i to, że w Zielone Święta odbyło się uroczyste poświęcenie 4 chorągwi, i że panny, noszący obecnie obraz i chorągwie brackie, są równo biało ubrane, co bardzo przyczynia się do podniesienia uroczystości. Tak więc w parafii naszej, dzięki zabiegom naszego niezmordowanego księdza proboszcza, jak nie mniej i parafianom, którzy głosu swego pasterza chętnie słuchają, wzmaga się chwała Boża, a w ślad za nią spływa na całą parafią obfite błogosławieństwo Boże.

Kronika.

Kraków. Z protokółu, spisanego w sprawie powiększenia dyecezyi krakowskiej, wyjmujemy końcowy ustęp, który zainteresuje naszych czytelników. Oto słowa protokółu w dosłownem brzmieniu:

„Collatis consiliis cum Rmo Dno Delegato Eppi Tarnoviensis, praelato scholastico Cathedrali dictae Ecclesiae Tarnoviensis, sequentia sunt conclusa: *a*) circa terminum inchoationis regiminis in parte dioecesis nuper adscriptae; tum *b*) circa vicarios ecclesiarum parochialium, qui in praesentiarum ad ecclesias parochiales munere cooperatorum funguntur; tum *c*) circa acta parochialia, videlicet extractus metricales, documenta piarum fundationum, tum indices proventuum beneficialium et conspectus fundationum ac dotationum ecclesiarum et beneficiorum parochialium, item conspectus missarum fundi religionis, nec non operata visitationum, per decanatus factarum. *d*) Quoad alumnos seminarii dioecesani.

Ad a. Regimen partis dioecesis Tarnoviensis, huic Cracoviensi dioecesi incorporatae, Illmus ac Rmus Eppus Cracoviensis exercere incipit a die 1 Julii a. c.

Ad b. Omnes cooperatores, prout sunt penes ecclesias, Cracoviensi dioecesi incorporatas, a die promulgationis decreti ad iurisdictionem Eppi Cracovien. spectant cum declaratione ex parte Eppi Cracovien., quod illos, si petierint, ad dioecesim Tarnoviensem dimissurus sit et viceversa, Excellentissimus ac Rmus Eppus Tarnoviensis eandem declarationem per suum Delegatum fecit.

Ad c. Omnia acta officiosa sub c) designata Excellentissimus ac Rmus Dnus Tarnov. Eppus tradere Eppo Cracoviensi sese paratum per suum Delegatum declaravit.

Ad d. Alumni seminarii, in praesentiarum Tarnoviae educati, ex titulo originis ad Cracoviensem dioecesim pertinent".

— Poprowadzona między obydwoma dyecezyami linia demarkacyjna pozostawia wiele do życzenia. Nie odpowiada bowiem ani położeniu geograficznemu ani naturalnemu prądowi ludności i nie trzyma się biegu rzeki Raby, ani nie obejmuje Nowotarszczyzny, skąd ludność góralska tak chętnie zwykła spieszyć do Krakowa na uroczystości kościelne. Bądź cobądź jest nadzieja, iż przynajmniej w przyszłości granice obydwóch dyecezyj będą wyrównane w myśl pierwotnego projektu i ku ogólnemu życzeniu.

Meran. Zarząd stowarzyszenia, wspierającego chorych księży, zostających na kuracyi w Meranie, nadesłał nam listę członków, zapisanych do stowarzyszenia w r. 1880. Przystąpili mianowicie:

1) jako fundatorowie z obowiązkiem odprawienia 200 mszy św.: **a)** *z archidyecezyi lwowskiej*: ks. J. Głębocki, prob. i dziekan z Czerwonogrodu i **b)** z *dyecezyi tarnowskiej*: ks. J. Rybarski, kan. hon. i prob. w Tuchowie i ks. J. Lenartowicz, wik. w Pilznie.

2) jako *dożywotni członkowie* (40 mszy ś.): **a)** *z dyecezyi przemyskiej*: ks. J. Tokarz, wik. w Rzepienniku biskupim i ks. J. Stafiej, wik. w Zaczerniu (65 mszy śś.) i **b)** *z dyecezyi tarnowskiej*: ks. J. Smetana, prob. w Pisarzowej; ks. Fr. Klimkiewicz, prob. w Męcinie; ks. J. Dutka, wik. w Tuchowie, ks. Fran. Dobrowolski i ks. J. Szczerbowski, wikaryusze w Bochni.

3) jako wspierający członkowie, przyjmując corocznie nieco intencyj do odprawienia: **a)** z *archidyecezyi lwowskiej*: ks. Karol Peltz, kapelan lok. z Mariahilf (10 mszy śś.) i **b)** z *dyecezyi tarnowskiej*: ks. And. Kuczek, prob. z Ryglic (20 mszy śś.); ks. J. Kosiński, prob. w Sobolowie (20 mszy św.); ks. J. Przybyło, prob. w Rzezawej (20 mszy śś.); ks. W. Wąsikiewicz, prob. w Starym Wiśniczu (10 mszy śś.), a po 5 mszy śś. następujący kapłani: ks. St Witalski, prob. w Jastrząbce starej; ks. Mać. Wojnowski, prob. w Lisiejgórze; ks. Ig. Górski, prob. w Szynwałdzie; ks. Fran. Gabryelski, kan. hon., prob. i dziekan w Jakóbkowicach; ks. W. Grzegorzek, dr. św. teol. i prob. w Bochni i ks. Wal. Danek, prob. i dziekan w Nowym-Wiśniczu.

Jeszcze o regulaminie*) wojskowym,

co do obchodu uroczystości kościelnych.

W r. 1873 wydany regulamin określił w §§ 46, 55 i 83 porządek, w jakim się wojsko zachować winno podczas uroczystości kościelnych i wobec najśw. Sakramentu. W nrze 10 tegoż pisma podaliśmy streszczenie § 83 i § 46, dziś zaś przytaczamy myśl § 55, odnoszącego się do uroczystości kościelnych, które wojsko winno obchodzić. Mianowicie § powyższy zezwala, aby wojsko po za służbą brało udział w uroczystościach Kościoła a wstrzymywało się od prostego tylko przypatrywania się nabożeństwu.

Obowiązani zaś są oficerowie i oddziały wojsk nawet z muzyką brać czynny udział w uroczystościach Zmartwychwstania P. Jezusa i Bożego Ciała. Również winni brać udział przy innych okolicznościowych nabożeństwach, które mają cechę wojskową np. poświęcenie i oddanie chorągwi wojskowej, święcenie jakiegoś zwycięztwa lub jakiego innego dnia pamiątkowego. Przy innych uroczystościach, tu nie wymienionych, wojsko tylko wtenczas bierze czynny udział, jeśli ze strony duchowieństwa nastąpi stosowne zaproszenie a miejscowa kommenda temu zaproszeniu przychylną się okaże. Miejscowa zaś kommenda ma na to zwracać uwagę, żeby do uroczystości kościelnych, o ile to tylko być może, takich żołnierzy przeznaczała, którzy są tego samego wyznania, jakiego się uroczystość obchodzi, a przedewszystkiem te oddziały wojska, które bezpośrednio biorą udział przy uroczystości, jakoteż ci żołnierze, którzy stanowią szpaler, lub są czynni w samym kościele, albo stanowią assystę czyli straż honorową, winni być wyznawcami tej religii, której uroczystość się obchodzi.

Podczas głównych części nabożeństwa i podczas pochodu processyi, żołnierze, którzy wymaszerowali w celu utrzymywania publicznego porządku i spokoju, powinni trzymać broń na ramieniu a podczas podniesienia najśw. Sakramentu lub podczas gdy Sanctissimum bywa niesione i podczas udzielania błogosławieństwa, mają broń prezentować. Ci zaś żołnierze, którzy w kościele stanowią szpaler lub składają straż przyboczną honorową, mają podczas Podniesienia, Kommunii, podczas niesienia Sanctissimi i podczas udzielania błogosławieństwa ukląknąć. Wszystkie inne szczegółowe rozporządzenia dla powyższych uroczystości ma miejscowa kommenda zaprowadzić i je wojsku, mającemu maszerować, zawczasu ogłosić.

Sprawozdanie

Wydziału Towarzystwa: „Bonus Pastor".

Po ogłoszeniu ostatniego sprawozdania z dnia 12 b. m., przysłali swoje wkładki na r. 1880 następujący kapłani: ksiądz Tomasz Stańkowski, prob. w Czernelicy 5 złr; ks. Alexander Walenta, prob. w Złotnikach 4 złr.; ks. Teofil Głowski, wik. w Kałuszu 2 złr.; ks. Leopold Wojtoń, prob. w Płotyczy 4 złr.; ks. Franciszek Iwanicki, prob. w Wołkowie 2 złr.; ks. Józef Ludwiński, expozyt w Kowalówce 4 zł. i ksiądz Tadeusz Piątkowski, prob. w Chodorowie 5 złr. Oprócz tego przysłano wkładki parafialne z Kałusza 5 złr. 90 ct., z Czernelowa Mazowieckiego 4 złr. i z Chodorowa 5 złr. w. a.

Polecamy pamięci czcigodnych współbraci missyą w Rawie ruskiej, która się odbędzie od 3 do 4 lipca b. r. jakoteż

*) Patrz nr. 10 „Boni Pastoris" z b. r. (Przyp. Red.)

missyę w Serecie, która się dziś rozpoczęła, kto może, niech osobiście spieszy. komu zaś odległość lub obowiązki bliższe nie pozwalają, niech modłami swemi wesprze to święte dzieło.

Staraniem wydziału odprawią się dla wiel. duchowieństwa naszej archidyecezyi trzydniowe rekollekcye dnia 24, 25, i 26 sierpnia, pod przewodnictwem przew. ks. J. Kiedrowskiego ze zgromadzenia Missyonarzy świętego Wincentegoo a Paulo, w seminaryum łacińskiem, na które się niniejszem czcigodnych współbraci kapłanów zaprasza. Kto zechce wziąść udział w tych rekollekcyach, raczy zawiadomić o tem wcześnie rektorat seminaryum kleryków.

Ks. dr. Łukasz Solecki,
rektor Tow. „Bonus Pastor".

Ks. Z. Gorazdowski,
sekretarz.

WIADOMOŚCI DYECEZALNE.

Dyecezya Przemyska.

W dniu 24 czerwca b. r. udzielił najdost. ks. Biskup krakowski alumnom seminaryum dyecezalnego święcenie dyakonatu, a dnia 27 czerwca otrzymają ciż sami (okrom jednego, który dla braku wieku przepisanego ostatnie święcenie później otrzyma) presbyterat. — *Umarli*: dnia 18 czerwca r. b. † ks. Franciszek Słowikowski, pleban we Futomie, jubilat, ur. 1794 r., ord. 1817, beneficyat od r. 1828. Konkurs rozpisany do 31 lipca 1880. Prawo prezentowania plebana wykonuje P. T. Wanda ze Skrzyńskich hrabina Ostrowska. Dochód czysty tej plebanii obliczony na 326 złr. 91 ct. Administratorem parafii został ks. Wawrzyniec Pilszak, wik. z Błażowej; — dnia 23 czerwca b. r. nagle zakończył życie w Rzeszowie, dokąd przybył dla rady lekarskiej, ks. Jan Gargaszyński, pleban z Trześni, ur. 1813, ord. 1838, benef. od r. 1850. Konkurs rozpisany do 7 sierpnia r. b. Prawo prezentowania przysłuża P. T. Janowi hrabiemu Tarnowskiemu. Czysty dochód tej plebanii obliczony na 831 złr. 57½ ct. Administracyę tej parafii powierzono tymczasowo konwentowi OO. Kapucynów w Rozwadowie — i dnia 25 czerwca r. b. ks. Ferdynand Mravincsics, wik. z Sanoka, przybywszy do Przemyśla koło 12 godziny w południe nagle umarł w seminaryum na gruźlicę płuc. — Dnia 21 b. m. w zakonie OO. Kapucynów odbyła się kongregacya definitoryalna, na której następujące zaszły zmiany: O. Damian Szpak, zrezygnowawszy z godności gwardyana w Krośnie, przeniesiony został do klasztoru w Olesku. Gwardyanem w Krośnie został O. Hieronim Ryba. *Przeniesieni*: O. Leon Doliński z Oleska do Krosna, O. Benedykt Krawczyk z Krakowa do Oleska, i O. Mikołaj Czeczot ze Sędziszowa do Krakowa.

Dyecezya Tarnowska.

Dnia 25 czerwca udzielił J. Ex. najprzew. ks. Biskup święcenie subdyakonatu 22 klerykom tutejszego seminaryum i jednemu ze zgromadzenia OO. Bernardynów; dnia 27 ci sami otrzymali dyakonat; a 29 w uroczystość św. Piotra i Pawła otrzymają presbyteryat. — Ks. Jan Bielawski, wik. z Przecławia, instytuował się 21 czerwca na Siedliska-Bogusz. — *Przeniesieni*: ks. Andrzej Dziatkowiec z Sułkowic do Piwnicznej; ks. Piotr Graczyński z Jakóbkowic do Sułkowic i ks. Jędrzej Mucha z Żywca do Nowego Targu.

Do Apostolstwa Najśw. Serca P. Jezusa przystąpiły parafie: *w archidyecezyi lwowskiej*: Radowce (na Bukowinie) i Stanisławów; *w dyecezyi krakowskiej*: Starawieś (w dekanacie bialskim) i *w dyecezyi wrocławskiej*: Hnojnik, a oraz Służebniczki Najśw. Maryi Panny w Podczerwonem.

OGŁOSZENIA.

Odpowiedzi Redakcyi.

W X. M. Z. w Gniew. Zamieścić nie możemy. Sprawa poruszona za mało obchodzi czytelników naszych. Za dobre chęci dziękujemy.

W. X. S. Z. w Gor. Bóg zapłać. List do Rz. wyślemy.

W. X. dr. J. Kr. w Kr. Rzecz skończona. Więcej w tej materyi zamieszczać nie możemy. Przesyłkę otrzymaliśmy.

W. X. J. Azb. w Rz. Odebraliśmy. Za dobre serce serdeczne dzięki Odpowiedź będzie.

W. X. J. Br. w Pog. W. ad Tar. Po wyczerpaniu intencyj, książeczki: *Sposób słuchania Mszy św. błog. Leonarda*, tłóm. księdza A. Dobrzańskiego dostać można tylko za pieniądze, i to w paczkach po 50 egz. za 2 złr. 65 ctów; za 100 egz. 5 złr. 20 ctów.

W. X. Fr. Lac. w Rad. Za łaskawość niezasłużoną wielce zobowiązani jesteśmy. Artykuł oddaliśmy redakcyi „Chaty".

W. X. dr. J. S. w Fürst. w Styr. Dziękujemy. Będzie. Wysełamy.

W. X. M. P. w Kolb. Rzecz wyczerpana. Nie podobna o tem jeszcze pisać. Łaskawej obietnicy oczekujemy.

W. O. T. Chrom. w Krak. Dziękujemy. Ale przepraszamy, że nie od nas zależy uczynić zadość prośbie Waszej Wielebności. Pomówimy o tem z Wks. O. H.

W. X. J. Smet. w Pisarz. ad Liman. Pisaliśmy, że intencye wyczerpane. Na dniu dzisiejszym wysłaliśmy 50 egz. W mniejszej ilości posłać nie możemy. Zanadto wiele kłopotu przy expedycyi. Zwrotu 2 złr. 65 ctów oczekujemy.

W X. Szcz. Szymk. w W. ad J. W interesie pomówimy z przełożoną bractwa N. Sakramentu.

W. X. M. Serw. w Doh. List do załatwienia oddaliśmy.

W. O. W. Now. w Kr. Przypominamy się łaskawej pamięci.

W. X. kan. J. P. w Przem. Bardzo dziękujemy za łaskawość. Będzie w nrze 14 „Wiad. Kość." Wielka szkoda dla Kościoła.

W. X. J. M. w N. T. Polecilismy wysełać w wskazane miejsce.

W. X. A. B. w Kr. Serdeczne: *Bog zapłać* za wszystko.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie, pod zarządem Stanisława Bayiego